



ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jozefa Štefanka a členiek JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Anny Petruľákovovej v právnej veci mimoriadneho dovolania Generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Štúrova č. 2, 812 85 Bratislava z 20. augusta 2009 pod č. VI/2 Pz 306/09-9 proti rozsudku Okresného súdu v Banskej Bystrici z 15. mája 2008, č. k. 26 Cbi 11/2008-75, v časti tykajúcej sa náhrady trov konania v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. septembra 2008, č. k. 25 CoKR 25/2008-102, v právnej veci navrhovateľa **Ing. J.Ž., PhD.**, ul. P.B., správcu konkurznej podstaty úpadcu **A., a. s.** „v konkurze“, so sídlom B.Ž., IČO: X., zastúpeného JUDr. G.M., PhD., advokátkou, so sídlom ul. P.B. proti odporcovi **Ing. E.B.,K.**, zastúpeného advokátkou JUDr. O.P.,C.D., **o určenie neúčinnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 26Cbi 11/2008, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky podané pod č. VI/2 Pz 306//09-9, podané proti rozsudku Okresného súdu v Banskej Bystrici z 15. mája 2008, č. k. 26 Cbi 11/2008-75, v časti tykajúcej sa náhrady

trov konania v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. septembra 2008, č. k. 25 Co KR 25/2008-102, **z a m i e t a**.

Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e:

Navrhovateľ sa návrhom proti odporcovi, doručeným okresnému súdu 21. januára 2008, domáhal určenia neúčinnosti právneho úkonu - vzájomného započítania záväzkov a pohľadávok medzi účastníkmi konania A., a. s. a Ing. E.B. podľa § 57 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ZKR), ako aj neúčinnosti Zmluvy o postúpení pohľadávok č. 3/2007.

Okresný súd rozsudkom z 15. mája 2008, č. k. 26Cbi 11/2008-75, návrh zamietol, pričom odporcovi právo na náhradu trov tohto konania nepriznal. Svoje rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil tým, že postupoval podľa ust. § 150 O.s.p., v zmysle ktorého, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať.

Za dôvody hodné zreteľa súd považoval tú skutočnosť, že správca konkurznej podstaty je povinný preskúmať dlžníkove právne úkony s odbornou starostlivosťou a posúdiť ich z hľadiska ich možnej odporovateľnosti a v prípade ich spornosti v záujme ochrany majetkových nárokov konkurzných veriteľov tieto uplatniť aj súdnou cestou. Znášanie trov konania správcom v prípade konaní o sporných právnych úkonoch by bolo v rozpore so zásadou objektívneho zistenia a zabezpečenia konkurznej podstaty a v konečnom dôsledku na úkor záujmov konkurzných veriteľov. Vychádzajúc z uvedených skutočností súd náhradu trov nepriznal.

Proti rozsudku okresného súdu vo výroku o trovách konania podal odporca odvolanie, v ktorom argumentoval, že vo veci mal plný úspech a tieto mu mali byť v plnej výške priznané. Súčasne poukázal na skutočnosť, že aj správca konkurznej podstaty pri podávaní návrhu musí si byť vedomý svojej zodpovednosti za výsledok, a teda aj povinnosti uhradiť trovy konania v prípade neúspechu. Aplikácia § 150 O.s.p. bola neprimeraná.

V odôvodnení rozhodnutia vyslovil právny záver, že pokiaľ by súd vychádzal pri rozhodovaní o náhrade trov konania z princípu úspechu vyjadreného v § 142 ods. 1 O.s.p.,

nie je možné dosiahnuť účel rozhodovania o náhrade trov konania, ktoré im vznikli účasťou v konaniach súvisiacich s konkurzným konaním vylúčené z uspokojenia v konkurze. To znamená, že navrhovateľ ako správca konkurznej podstaty, ktorý je oprávnený podľa § 40 ods. 2 ZKR počas konkurzu uspokojovať zo speňaženia majetku tvoriaceho konkurznú podstatu veriteľov len v súlade so ZKR, by nemohol uloženú povinnosť splniť. Z týchto dôvodov odvolací súd rozhodnutie prvostupňového súdu o trovách konania podľa § 219 O.s.p. ako vecne správne potvrdil. Z tých istých dôvodov rozhodol o náhrade trov konania s poukazom na § 150 O.s.p. tak, že ich náhradu úspešnému odporcovi nepriznal.

Generálny prokurátor v postupe oboch súdov namieta porušenie zákona.

Poukázal na procesné ustanovenie § 2, § 3, § 142 ods. 1 a § 150 ods. 1 O.s.p., ktorými sa súdy neriadili.

Ďalej poukázal na to, že podľa § 100 ods. 2 ZKR z uspokojenia v konkurze sú vylúčené aj a) trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli účasťou v konkurznom konaní a v konaniach súvisiacich s týmto konaním, ak tento zákon neustanovuje inak, b) nároky veriteľov z bezodplatných právnych úkonov, c) mimozmluvné alebo zmluvné sankcie postihujúce majetok úpadcu, ak nárok na ne vznikol, boli uložené alebo prirástli po vyhlásení konkurzu, d) tresty postihujúce majetok úpadcu uložené v trestom konaní.

Podľa § 102 ods. 2 ZKR súd rozhodne na návrh správcu o zrušení konkurzu po splnení konečného rozvrhu výťažku.

Procesne činné súdy nepostupovali v prejednávanej veci v súlade s citovanými právnymi predpismi.

Ďalej uviedol, že aplikácia ustanovenia § 150 O.s.p. musí vždy zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať výnimočnú povahu. Nepriznanie náhrady trov konania podľa citovaného ustanovenia nemožno odôvodniť všeobecným záverom, že správca konkurznej podstaty je povinný preskúmať všetky dlžníkové právne úkony s odbornou starostlivosťou a v prípade ich spornosti tieto uplatniť aj súdnou cestou a následné znášanie trov konania správcom v prípade zistenia a zabezpečenia konkurznej podstaty. Aj správca konkurznej podstaty pri podávaní návrhov je povinný vyhodnotiť mieru ich dôvodnosti a zväžiť možnú úspešnosť v konaní.

Uvedený výklad prvostupňového súdu by umožňoval správcovi podávať zjavne neopodstatnené návrhy bez toho, aby niesli zodpovednosť za výsledok sporu v tom smere, že by nemuseli znášať trovy konania, čo zjavne znevýhodňuje účastníka konania.

Takýto postup súdu prvého stupňa je v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou dovolacích súdov, súdnou judikatúrou, v zmysle ktorej má ustanovenie § 150 O.s.p. slúžiť k odstráneniu neprímeranej tvrdosti, teda k dosiahnutiu spravodlivosti pre účastníkov konania. Nepriznanie náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa musí zodpovedať zvláštnym okolnostiam prípadu a nesmie odporovať dobrým mravom.

Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa treba v prvom rade prihliadať na majetkové, sociálne a osobné pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale treba zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia (najmä rozsudok Najvyššieho súdu SR MCdo 14/99).

V konkrétnom prípade ešte poukázal už na samotný návrh obsahujúci alternatívny petit, postoj správcu konkurznej podstaty ku konaniu, keď bez zjavného dôvodu ospravedlnil neúčast' na pojednávaní a súhlasil s prejedaním veci v jeho neprítomnosti, ako aj na návrh v prípade neúspechu nepriznať náhradu trov konania podľa § 150 O.s.p.

Taktiež nemožno prisvedčiť právnomu záveru odvolacieho súdu, ktorý svoje rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania oprel o záver, že takýto nárok by nebolo možné ako pohľadávku uspokojiť v konkurznom konaní, resp., že sú vylúčené z uspokojenia v konkurze (§ 100 ods. 2 písm. a) ZKR).

Tento záver by mal opodstatnenie vtedy, pokiaľ by každé konkurzné konanie malo skončiť zrušením spoločnosti úpadcu bez predpokladov na vykonanie jej likvidácie, lebo po ukončení konkurzného konania úpadcovi nezostal žiaden majetok - § 68 ods. 4 alinea druhá Obchodného zákonníka. Ak by taký výsledok konkurzu bol nevyhnutný, tak priznaním nároku na náhradu trov v konaní, ktoré sa skončilo v priebehu konkurzu, by súdnym rozhodnutím o trovách v prospech úspešného účastníka vznikla nevymožiteľná pohľadávka, ktorú by nebolo možné úspešne uplatňovať v konkurze s cieľom jej uspokojenia.

Okolnosť, že právo na náhradu trov konania priznané úspešnému účastníkovi v konaní ako dôsledok ustanovenia § 100 ods. 2 písm. a) ZKR neznamená však, že taká pohľadávka by nemohla byť uspokojená po skončení konkurzného konania, po splnení rozvrhového

uznesenia alebo v rámci likvidácie spoločnosti úpadcu, teda v prípade, že po skončení konkurzu by jej zostal majetok. V takom prípade je možné prihlásiť pohľadávku z titulu súdom priznanej náhrady trov konania po vstupe spoločnosti do likvidácie v zmysle ustanovenia § 73 Obchodného zákonníka a je nemožno považovať to za neoprávnené, nakoľko z hľadiska hmotného práva nezanikajú a je ich možné uspokojiť v súdnom alebo inom konaní za podmienky, že dlžník bude existovať a bude mať majetok.

V konkurznom konaní zásadne nemožno uspokojiť trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli účasťou v konaniach súvisiacich s konkurzom. To však neznamená, že náhradu trov v takých konaniach nemožno priznať, pretože o ich náhrade súd nerozhoduje podľa ustanovení ZKR, ale podľa ustanovení O.s.p. (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Obo 199/01-ZSP 2/2003, sp. zn. 1 M Obdo V 1/2005).

Zhodný právny záver zaujal Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutiach, sp. zn. Obdo V 23/2003, sp. zn. 1MObdo V 5/2007, sp. zn. 1MObdo v 13/2006, sp. zn. 1 M Obdo V 8/2006.

Taktiež považoval za nutné uviesť, že základnou otázkou teda je, či keď z ustanovenia § 100 ods. 2 písm. a) ZKR vyplýva, že trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli v konaniach súvisiacich s konkurzom sú z uspokojenia vylúčené, znamená, že toto ustanovenie vylučuje priznanie návrhu na náhradu trov konania. Je nesporné, že obsah citovaného ustanovenia nerieši právo na priznanie trov konania, ale otázku, v ktorom prípade sú trovy z uspokojenia vylúčené.

Odpovede na otázky, či po skončení konkurzného konania zostane spoločnosti úpadcu nejaký majetok alebo či dôjde ku skončeniu konkurzu s dôsledkom, že sa spoločnosť úpadcu pre nemajetnosť bude zrušovať bez likvidácie a dôjde k jej výmazu rozhodnutím súdu, nemožno v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu vopred prejudikovať. Záver mimoriadneho dovolania vyznel v tom, že okolnosť, že prípadne priznaná náhrada trov konania nebude uspokojená v konkurznom konaní, nie je dôvodom, ani dôvodom výnimočnosti prípadu v zmysle § 150 O.s.p. pre rozhodovanie o nepriznaní náhrady trov konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.), po tom, čo dal možnosť účastníkom sa k mimoriadnemu dovolaniu vyjadriť (§ 243i ods. 1 O.s.p.),

po zistení, že sú splnené procesné podmienky dovolania, preskúmal napadnuté rozhodnutia súdov v rozsahu, v ktorom boli ich výroky napadnuté, zistil, že mimoriadne dovolanie bolo podané nedôvodne, preto ho zamietol (§ 243b ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 196 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, použitie Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa len v obmedzenej miere. Doslovne upravuje, že „Ak tento zákon neustanovuje inak, na začatie konkurzného konania, na konkurzné konanie, na začatie reštrukturalizačného konania, na reštrukturalizačné konanie a konanie o oddĺžení (ďalej len "konanie podľa tohto zákona") sa primerane použijú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku“.

Tomuto ustanoveniu ani súdy ani mimoriadne dovolanie nevenovali patričnú pozornosť. Nemožno miešať odlišnú právnu úpravu v zákone č 7/2005 Z. z. s úpravou v Občianskom súdnom poriadku, keď v týchto zákonoch je priamo upravené, ktorý z nich má prioritu, ktorý treba použiť. Je nepochybné a ani medzi účastníkmi nesporné, že prioritu má zákon č. 7/2005 Z. z., pretože ide o spor vyvolaný konkurzom. Podľa úpravy v tomto zákone, odhliadnuc od toho, ktorý zákon bol citovaný v rozhodnutiach súdov. Nepovažuje za potrebné dovolací súd sa tým bližšie zaoberať, pretože úprava ohľadne náhrady trov konania v tomto zákone je odcitovaná v mimoriadnom dovolaní a aj v tomto rozhodnutí. Z neho možno vyvodit', že náhrada trov konania žalovaným neprislúcha.

Je mylné stanovisko, že správca konkurznej podstaty je účastníkom konania (trebárs aj incidenčného). Správca konkurznej podstaty sa zúčastňuje na konaní úplne z iných dôvodov ako účastník podľa O.s.p., jeho účasť, postavenie a aj odvolanie upravuje osobitný zákon. Predtým, ako sa stane správcom, podriaďuje sa osobitnej príprave a zloží sľub, že svoju funkciu bude vykonávať čestne a bude dodržiavať zákony. Nemá osobný záujem na výsledku sporu, ani z neho priamo neprofituje a nemá voči protistrane nárok na náhradu trov (okrem hotových výdavkov). Ak by sme vychádzali z názoru v mimoriadnom dovolaní, okrem iných povinností je jeho povinnosťou, ak dôjde k názoru, že je to potrebné, podávať v prípade potreby aj incidenčné žaloby, a to pod následkom aj trestnej zodpovednosti. Výsledok konania nemôže predvídať nielen správca podstaty, ale ani účastníci. Preto dovolací súd považuje za nedôstojné v mimoriadnom dovolaní uvádzať, že „.... výklad prvostupňového súd by umožňoval správcom podávať zjavne neopodstatnené návrhy bez toho, aby niesli zodpovednosť za výsledok sporu v tom smere, žeby nemuseli znášať trovy konania, čo zjavne znevýhodňuje účastníka konania.“

Vychádzať z toho, že správca bude konať v rozpore so svojím poslaním, že bude podávať neodôvodnené návrhy, by mohlo spôsobiť postup veriteľov, prípadne jeho odvolanie a výmenu podľa § 36, prípadne § 42 ZKR.

Pri nezohľadnení uvedeného a považovaní správcu konkurznej podstaty za účastníka konania podľa O.s.p., ako je to uvedené v mimoriadnom dovolaní, by bola porušená ústavná zásada rovnosti účastníkov zabezpečená v § 18 O.s.p.

Súdy aj napriek tomu, že neaplikovali správne právny predpis, rozhodli správne. S poukazom na ustanovenie 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd neprihliadol na vady konania nižších súdov, pretože nešlo o vady podľa § 237 O.s.p. ani neboli v mimoriadnom dovolaní uplatnené, keďže nemali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Dovolací súd považuje k tejto veci a záverom mimoriadneho dovolania uviesť, že rozhodnutie o náhrade trov konania tvorí súčasť rozhodnutia vo veci samej a úprava v O.s.p. je taká, že pri bežných mimoriadnych opravných prostriedkoch, ktoré závisia od účastníkov právoplatne skončeného konania (obnova konania a dovolanie), samostatne tieto rozhodnutia nemožno takým spôsobom napadnúť (pokiaľ ide o dovolanie § 239 ods. 3). Zákonodarcia neprikladal tejto časti rozhodnutia takú dôležitosť, aby sa o nej rozhodovalo nad rámec dvojinstančného konania. Už spomínaná zásada rovnosti účastníkov konania je tým porušená, pretože mimoriadnym dovolaním generálny prokurátor zabezpečuje viac, ako inému účastníkovi poskytuje zákon v riadnom konaní a aj z toho pri podávaní mimoriadneho dovolania by bolo potrebné vychádzať.

Výklad § 150 O.s.p. v mimoriadnom dovolaní nemožno prijať. Procesná úprava trov konania (§ 137 a nasl.) umožňuje súdu rozhodnúť o tejto časti rôzne, teda aj tak, že keď účastník mal v spore plný úspech, výnimočne mu nemusí náhradu trov priznať. Súd tu vychádza z celého spisu, kde sa rozhodovalo vo veci samej, keďže ide o závislú časť rozhodnutia. Izolovaným podnetom to nemožno nahradiť. Výklad príslušných ustanovení spadá do právomoci súdu a nikoho iného. Súd pri takomto rozhodnutí zákon neporušuje, pretože tak rozhodnúť môže. Nanajvýš by bolo možné polemizovať o tom, či zákon správne vyložil. Ďalej sa prvostupňovému súdu vytýka, že jeho postup „je v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou dovolacích súdov (správnejšie senátov, pozn.) súdnou judikatúrou, v zmysle ktorej má ustanovenie § 150 O.s.p. slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti...“

Pre odvolací sud je pojem „konštantná rozhodovacia prax“ nezrozumiteľná a nielen zákon, ale ani odborná literatúra ju nepozná. Mimoriadne dovolanie sa opiera o množstvo judikátov, ktoré cituje. Treba poznamenať, že sudy postupujú podľa zákona (ktorý pri rozhodovaní vykladajú), keďže máme kodifikovaný právny poriadok, na rozdiel od anglo-amerického sudcovského práva „Common law“. V týchto systémoch je podstatný rozdiel. V našom právnom poriadku sudcovia sú viazaní zákonom a nie judikátmi, nimi si len zdokonaľujú svoje právne vedomie a tak ako judikát vyslovený v tomto rozhodnutí je nezáväzný, tak ani judikáty citované v mimoriadnom dovolaní.

Vychádzajúc z týchto dôvodov odvolací súd mimoriadne dovolanie zamietol.

Úspešnému navrhovateľovi náhradu odvolacích trov nepriznal, pretože mu nevznikli.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. februára 2010

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová